Clara Solà-Morales: 'El projecte del mas Montjoi de Baix és únic i ens hi estem deixant la pell'

L'arquitecta signa la rehabilitació d'aquest mas històric de Roses, impulsada per Larry Williams Pi-Sunyer, que combina tècniques constructives ancestrals amb una mirada contemporània, respectant l'essència del mas i la seva vinculació amb el paisatge

Clara Solà-Morales (Barcelona, 1975) és filla, neta i besneta d'arquitectes. No amaga que la influència familiar va tenir un pes important perquè ella també optés per l'arquitectura, però "no només pel fet que ells practiquessin com a arquitectes, sinó per la mirada sobre el que l'envolta, coses que s'aprenen en el dia a dia a casa". Formada a Barcelona i a Harvard, té despatx a Barcelona, però el cor al Port de la Selva, on estiueja des que va néixer i que sent com "casa". Professionalment ha engegat importants projectes a Catalunya, Mallorca, Aragó, Madrid, Mèxic, França i l'Empordà. Un dels més singulars és l'actual rehabilitació de l'històric mas Montjoi de Baix impulsada pel seu actual propietari, Larry Williams Pi-Sunyer, un americà que ha retornat al poble de la seva mare.

Sí que té la seva complexitat, però el que vam entendre des de l'inici és que el projecte era un exercici d'anar desgranant les múltiples capes i, a poc a poc, anar-les teixint. El lloc és brutal.

Jo crec que tota la badia té una energia pròpia, amb la llum... El projecte és molt atractiu, però el lloc és molt impressionant.

Vaig fer la carrera a Barcelona i al cap d'uns mesos me'n vaig anar, primer a Nova York a treballar, després a Harvard. Més tard, vaig tornar a Nova York altre cop a treballar durant uns anys.

No, no, meva. Jo vaig anar d'Erasmus a París, quan estudiava. Ja eren ganes de sortir per tornar a entrar, de conèixer i canviar la perspectiva. Crec que aquesta actitud respon a l'educació pròpia de casa, de l'escola i del món que un es va construint, i també d'un cert tarannà de mirar-s'ho de lluny. Ja als Estats Units vaig trobar a Harvard un programa que m'interessava, que era molt obert, i vaig fer uns estudis a cavall entre l'urbanisme i l'arquitectura.

Per a mi la professió passa sempre per intentar entendre el client. És a dir, més enllà d'un exercici d'exploració arquitectónica, has d'entendre i incorporar les aspiracions de l'usuari, del propietari, i més en una casa com aquesta, que és un projecte vital. Així, el projecte ha de fer el pont entre aquestes dues condicions. Penso que la proposta d'arquitectura ha de ser referenciada a coses que ells ja han conegut i amb el que són capaços d'identificar-se. En aquest cas, el meu coneixement de la seva realitat americana és clarament d'ajuda. Per a mi, l'arquitectura és sempre una exercici d'exploració i, per tant, sovint proposes una tipologia que potser compromet la forma de viure d'algú, però per a fer-la viable, és indispensable entendre quin és el bagatge de l'usuari per poder fer aquest pont entre exploració i realitat. Per al projecte de Montjoi, ha estat important explicar al Larry que viure en un mas té uns condicionants propis, i que el confort i condicions que a priori ell imaginava

per a casa seva probablement no corresponien a aquest tipus de construcció; el repte ha estat doncs d'anar teixint la complicitat amb ell per construir un imaginari comú. A part, hi ha un cert llenguatge tècnic que, en el cas d'en Larry, que ha estat en contacte amb el món de la construcció, ha facilitat la construcció d'aquesta entesa, entenent també el que significava econòmicament. El projecte millora des de la comprensió de les expectatives des d'un coneixement de les dues realitats.

Bé, estem a punt de començar l'obra. Ha estat bonic perquè els processos de projecte dels dos masos es van desenvolupar bastant en paral.lel. Quan els clients del mas Garriga, als quals ja havíem fet una altra casa justament al Port de la Selva, la casa Girasol, van començar a proposar-se la recuperació d'un mas, també vam necessitar entendre les expectatives, i fer explícit que seria una obra complicada, que treballar amb pedra no és fàcil i que té un altre ritme que treballar amb formigó. Poder veure els treballs incipients de Montjoi va ser d'ajuda. Vull dir que aquests processos passen per la necessitat no d'educació, però sí d'explicació de les implicacions pròpies d'aquests projectes on la preexistencia té unes realitats pròpies que condicionen el projecte final.

La casa Girasol, al Port de la Selva. / clarasolamorales.com

Montjoi és una casa que estava molt tancada en si mateixa; ha estat important explicar aquesta condició pròpia dels masos que es protegeixen de l'exterior. Hi ha molta gent que arriba a un mas i el que vol és un superfinestral i això desmunta una mica la realitat del mas. En Larry ha estat molt generós d'entendre el que significava aquest tipus de construccions, i que són estructures que tenen una manera de funcionar on la paret és la protagonista. El projecte busca connectar amb l'exterior, però sense la transgressió d'obrir grans finestrals. Si ens carreguem els murs, si ens carreguem la planta baixa, desapareixerà aquesta sensació de densitat. I a Montjoi hem aconseguit trobar aquest punt mig on la connexió amb el paisatge és molt important -- i, en aquest cas, la connexió amb la roca, sobretot al pati, és superimportant. Entendre aquest paisatge dur i les vistes impressionants, però sense perdre la tectònica tan potent de la densitat d'aquests murs de de 50 centímetres, que són brutals.

Per sort meva, vaig pensar que seria més fàcil del que va ser (riu). Ho vaig trobar un desafiament, i avaluant inicialment la complexitat, vaig assumir que ens en sortiríem—que és la meva pròpia manera de funcionar. És a dir, hem fet altres projectes complexos... Però també vaig pensar que era un regal. Després segons anàvem entenent la complexitat patrimonial de la casa, l'únic que demanava era no trobar restes arqueològiques. Després de veure que la casa estava tota sobre roca i parlar molt amb l'arqueòleg Marcel Pujol, que ens va donar una mica de pau, vam entendre que podíem estar tranquils; però a l'inici vam patir.

Fet pols. Ja no hi havia la torre, que crec que és un dels elements més característics. Revisant les fotos veies la seva presència. Tot el procés del projecte va ser intentar entendre quin pes tenia la coberta i els volums que giraven al voltant d'aquesta torre. La feina de l'arquitecta, en aquest cas, ha estat molt d'amarar-se del que és un mas, la pàtina històrica, de quin és el procés històric de construcció dels diferents cossos; i d'intentar respectar-ho; treballar molt des de la lògica de patrimoni, però també des d'una lògica contemporània. Jo crec que hem anat fent aquest ball entre passat i futur. I en paral·lel, el projecte ha tingut unes complicacions pròpies, degut a que hi havia cinc agències vinculades a l'acceptació del projecte i aquesta tramitació crec que l'hem aconseguida gràcies a l'equip.

Imatge d'una de les façanes del mas on es percep la part original de la nova. / Eduard Martí

Són impressionants. S'han trobat gràcies a les exploracions relacionades a una petita ampliació lligada als treballs agrícoles que es desenvoluparan a la vall, que s'havia d'ubicar just on es va trobar la segona església.

Hi havia diverses raons. La casa havia estat construïda íntegrament amb pedra i nosaltres crèiem que havíem de seguir d'alguna manera vinculats amb aquesta idea, amb aquests murs estructurals, i no fer coses perquè semblessin unes altres. És a dir, la normativa ens marcava que havia d'estar acabat en pedra, però no necessàriament fet de pedra. La idea del projecte d'origen és mantenir tant com sigui possible l'essència del lloc i de l'essència de la casa. I llavors el que vam fer va ser doble. Primer, buscar una manera de construir murs de pedra i després ens va agradar no haver d'incorporar pedra d'un altre lloc. Així, tota la pedra que està col·locada a la casa és la pedra que teníem a la casa. Buscant un acabat que tingui a veure amb els emmorterats que hi a les façanes, buscant la mateixa textura, i marcant la diferència entre el nou i el vell, perquè quedés clar en l'àmbit patrimonial, el projecte aposta per l'ús dels murs ciclopis per reconstruir els murs que havien desaparegut. És un sistema romà de construcció muraria, on s'encofra, es col·loca la mateixa pedra que teníem al lloc i que estava al terreny i després es posa morter de calç, construint uns murs amb molt inèrcia tèrmica, i molt sostenibles. Amb això hem aconseguit reconstruir-ho tot només utilitzant calç i la pedra que teníem disponible.

Sí, els projectes són exploracions per créixer professionalment i personalment. Moltes tenen a veure amb la forma en que es viu, i s'utilitza; això quasi sempre. Però a més sempre hi ha algun component constructiu d'aprenentatge.

Hi ha hagut tot un procés d'aproximació al lloc i a la seva historia des del projecte, però també des de l'obra; que tot l'equip sempre ha estat molt lligat al seguit de descobriments arqueològics que han posat en valor la vall. Ha estat bastant curiós. És un equip que funciona de manera molt coordinada, molt alineat, amb tothom molt bolcat en el fet que aquest projecte és molt únic i que, gràcies a la seva vàlua, ens hi estem tots deixant la pell.

Vistes del mas Montjoi de Baix, any 1883. / Col·lecció Reixach

Bàsicament fem dues coses diferents: que tot el que és pedra es manté com a pedra, que era el que era patrimonial i que ens demanaven mantenir; i tot el que afegim nou és de ferro, una cosa que necessària per a les estructures i que hem extrapolat com a material expressiu. Per això la coberta i el terra acoten, des d'un llenguatge contemporani, tot el que és històric, és a dir, els murs i voltes de pedra. Les superfícies superior i inferior són metàl·liques; les bigues col·locades marcant molt la perspectiva, reforçant molt la dimensió dels espais, juguen a ser molt lineals, són de ferro. També el terra. Es tracta de donar aquest caràcter contemporani a una recuperació patrimonial, però també de consolidar una caixa, on dos plans contemporanis delimiten dos plans de valor històric.

Quan vam arribar ja no quedava torre i l'hem reconstruït a partir de fotografies.

Sí, tant en l'àmbit històric, que era la torre per veure els pirates, com també perquè aquesta verticalitat d'aquest element únic acaba organitzant tota l'estructura dels cossos inferiors. Té aquest valor supercentral i sobretot actua de gran fita visible des de qualsevol punt de la vall. El projecte la

recupera amb la textura de ciclopi, consolidant un element molt escultòric i molt pur.

Imatge de les obres al mas Montjoi de Baix amb la torre reconstruïda. / Eduard Martí

Les dimensions de la torre són molt petites i per tant era un element distorsionador en l'ús. Tot i així vam apostar per donar-li un paper central i potent a l'interior. Des de fora el seu valor queda clar per la seva potencia i qualitat escultòrica. El projecte busca incorporar la potencia i la capacitat escultòrica també des de l'interior; per a fer-ho, incorpora una gran escala que es desplega en alçada, que va fent un ziga-zaga penjada a l'aire entre les quatre parets i que puja com una escultura fins a dalt de la torre per anar a veure les vistes.

Molt important. Gent que sàpiga treballar la pedra, gent que entengui el procés constructiu, gent que sigui capaç de construir equip perquè tingui aquest lligam amb el lloc. Sí, la veritat és que al final tothom és bastant quilòmetre zero.

Crec que hi ha una doble lectura. La primera, era incorporar a l'equip gent que sentin que aquesta és casa seva, i que és un projecte comú; aquesta vinculació fa que el projecte prengui un altre sentit per tothom. I dos, la proximitat de relacions en un projecte que sabem que serà molt llarg i que necessita de la construcció d'un teixit local. I sobretot, la convicció des de tots els agents d'entendre el mas com un vehicle per a construir coneixement, construir lligam, lloc, de construir economia.

Una de les sales del nou mas remodelat, en procés. / Eduard Martí

Totalment. En Larry es vol lligar a un lloc familiar, la terra de la seva mare. La seva dona ho resumeix explicant que en Larry torna a les històries de la seva mare i les regala als seus fills; ell fa de pont, tornant a col·locar la família a Roses.

Notícies relacionades i més

No sé què dir-te perquè soc una mica enamoradissa. Aquest projecte té uns desafiaments que estan més enllà de l'arquitectura i això potser també l'ha fet un punt més interessant. Més enllà de la vessant professional purament d'arquitecta, hi ha unes vinculacions que tenen a veure amb el lloc, amb l'equip, amb la història. I la sorpresa que cada sis mesos passa alguna cosa que canvia la perspectiva del que tu sabies d'aquest lloc, que enriqueix la seva lectura i la torna més complexa, enriquint el projecte: és brutal. I tothom, tot l'equip, està tan content. I el lloc. Arribes a la vall, i simplement desconnectes de cop; Montjoi té una cosa molt màgica.

Subscriu-te per seguir llegint

Font de l'article: https://www.emporda.info/cultura/2026/11/22/clara-sola-morales-el-projecte-del-mas-montjoi-de-baix-es-unic-ens-hi-estem-deixant-la-pell-136363542.html